

ПРОГНОЗУВАННЯ (гр. prognosis - передбачення) - галузь діяльності, спрямованої на випереджальне відображення дійсності, вивчення динаміки й перспектив розвитку, кількісних і якісних характеристик майбутнього стану предметів, явищ, процесів, альтернативних шляхів і строків досягнення таких характеристик, що ґрунтується на опрацюванні інформації про минуле й сучасне цих об'єктів за допомогою спеціальних засобів і методик П.; процес розроблення прогнозів. Прогноз - це науково обґрунтоване судження про можливий стан об'єкта в майбутньому, шляхи й строки його досягнення. П. є предметом прогностики, науки, що досліджує закономірності, принципи, зміст, методи і засоби розроблення прогнозів. П. тісно пов'язано з управлінням суспільством, його різними соціальними системами, зокрема системою освіти.

П. в освіті (освітньо-пед. П.) є специфічним різновидом соціального П., котрий досліджує розвиток освітніх об'єктів (явищ, процесів). Теоретичною основою П. в освіті є освітньо-пед. прогностика. Реформування системи освіти України активізує її розвиток, стимулює виникнення нових прогностичних наук в її структурі. До найважливіших актуальних напрямів П. в освіті можна віднести визначення тенденцій розвитку і перспектив реформування, характеристик майбутнього стану системи освіти України загалом і закладів освіти зокрема; альтернативних шляхів і строків досягнення позитивних змін; передбачення людських якостей, формування яких забезпечуватимуть різні рівні освіти; П. цілей і змісту освіти, складників освітнього процесу (методів і засобів, організаційних форм тощо).

До принципів П. відносять: системність П., узгодженість, варіантність, неперервність, принцип верифікації, рентабельність тощо.

Процес П. складається з послідовних етапів: передпрогносної орієнтації (розроблення програми П.), вивчення прогнозного фону об'єкта П. (сукупності умов і чинників, зовнішніх стосовно нього, але істотних для вирішення задачі прогнозу), побудови вихідної моделі об'єкта П. (встановлення кількісних і якісних характеристик, його структури), пошукового прогнозу (визначення можливих станів

об'єкта П. в майбутньому на основі екстраполяції результатів прогносної ретроспекції його розвитку), нормативного прогнозу (визначення шляхів і строків досягнення бажаних станів об'єкта П.), верифікацій та уточнення прогнозу, вироблення рекомендацій. У процесі П. застосовуються різні методи, котрі можна розподілити на фактографічні та експертні. Для розроблення прогнозів застосовуються прогностичні моделі, інформаційні системи П., важливу роль у функціонуванні яких відіграють інформаційні технології, сучасне програмне й апаратне забезпечення.

За періодом випередження (часом, на який його розраховано) виділяють оперативний (до 1 місяця), коротко- (до 1 року), середньо- (до 5 років), довго- (до 15 років) і далекостроковий (більше 15 років) прогнози. Результати П. втілюються в процесі ухвалення управлінських рішень, цілепокладання, проектування й програмування (планування) розвитку його об'єктів,

Лит.: 1. Топузов О. М. Педагогічна прогностика: теоретико-методична основа прогнозування розвитку педагогічних наук і педагогічної практики // Рідна школа. 2014. № 7. С. 32-38.

Д. О. Пузіков